Товариство з обмеженою відповідальністю «Всеосвіта»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом директора ТОВ «Всеосвіта»
№ 21 від 27 липня 2026 р.
_____ Іван ЛИТВИНЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників для роботи у закладах освіти (за видом «вебінар»)

«КОГНІТИВНІ КАРТИ ТА ВІЗУАЛЬНІ ОПОРИ: ЯК НАВЧИТИ УЧНІВ ГОВОРИТИ Й МИСЛИТИ АНГЛІЙСЬКОЮ БЕЗ ЗУБРІННЯ»

Розробники: ТОВ «Всеосвіта» та Марина Цегельська, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської мови та методики її викладання Криворізького державного педагогічного університету, засновниця та директорка Освітнього центру «Інтерклас», координаторка правління TESOL-Ukraine.

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей педагогів; удосконалення методики навчання англійської мови; застосування когнітивних стратегій та візуальних опор для розвитку іншомовної комунікативної компетентності й критичного мислення учнів.

Розроблено: програму укладено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти та постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 800 (зі змінами і доповненнями).

Термін дії програми: постійно

© ТОВ «Всеосвіта», 2026.

м. Київ – 2026

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми: навчання англійської мови потребує системного засвоєння лексики й граматики та перенесення знань у самостійне мовлення. Несистемне заучування ізольованих списків слів може ускладнювати їх використання в комунікації. Когнітивні стратегії та концептуальні карти допомагають установлювати зв'язки між поняттями, структурувати матеріал і розвивати мислення учнів.

Цільова група: керівники та педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, вчителі англійської мови, керівники та викладачі закладів вищої та фахової передвищої освіти, репетитори, керівники мовних студій та студенти педагогічних спеціальностей.

Обсяг (тривалість): 2 години / 0,06 кредиту ЄКТС.

Особливості реалізації програми: дистанційний вебінар із поясненням когнітивно-візуального підходу, демонстрацією концептуальних і мовленнєвих карт та практичним розбором способів їх створення й адаптації до рівня учнів.

Вид підвищення кваліфікації: навчання за програмою підвищення кваліфікації (участь у вебінарі).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: ознайомити педагогів із теоретичними засадами та практичним інструментарієм когнітивно-візуального підходу до навчання англійської мови. Сформувати вміння структурувати навчальний процес пофазово та проєктувати концептуальні й мовленнєві карти для ефективного засвоєння лексико-граматичного матеріалу й розвитку навичок мислення вищого порядку (HOTS).

Завдання підвищення кваліфікації:

1) Проаналізувати обмеження класичного частотного підходу до відбору лексики та обґрунтувати доцільність системного когнітивного структурування знань.
2) Розкрити сутність пофазової моделі засвоєння навчального матеріалу (імпресинг, меморайзинг, авторизація, ініціація) на уроках англійської мови.
3) Опанувати принципи побудови концептуальних портфоліо-карт і мовленнєвих опор на основі синтаксичного та категоріального підходів.
4) Ознайомитися з прийомами розвитку мисленнєвих умінь (класифікація, порівняння, аналогія, причинно-наслідкові зв'язки) за допомогою візуальних схем.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: за професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН від 29.08.2024 № 1225): А1. Мовно-комунікативна компетентність; А2. Предметно-методична компетентність; Б1. Психологічна компетентність; Г1. Прогностична компетентність; Г2. Організаційна компетентність;

За професійним стандартом «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» (наказ Мінекономіки від 17.09.2021 № 568-21): Б1. Компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; Д1. Інноваційна компетентність; Д2. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

1. Учасники розуміють когнітивні механізми запам'ятовування лексики та принципи пофазової організації навчального процесу.
2. Учасники вміють створювати та адаптувати концептуальні й мовленнєві карти відповідно до вікових особливостей та рівня підготовки здобувачів освіти.
3. Учасники застосовують візуальні опори та гейміфіковані вправи для розвитку словотвірних навичок, спонтанного мовлення й мислення вищого порядку (HOTS).

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка, виданий ТОВ «Всеосвіта» згідно з Постановою КМУ № 800 та верифікований на Державній інформаційно-комунікаційній системі підтримки організації, забезпечення та реалізації професійного розвитку педагогічних та/або науково-педагогічних працівників «Вектор».

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення з когнітивними стратегіями навчання англійської мови та практичне опрацювання принципів створення концептуальних і мовленнєвих карт. Самостійне опрацювання додаткових матеріалів рекомендоване поза обсягом вебінару.

Зміст програми складається з **1** модуля та **2** взаємопов’язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: **2** год, з них: **1** год — лекційні заняття (вебінар), **1** год — практична робота (розбір кейсів).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	**Лекції (год)**	**Практичні заняття (год)**	**Самостійна робота (год)**	**Контрольні заходи (год)**	**Усього (год)**
МОДУЛЬ 1. Когнітивні карти та візуальні опори у навчанні англійської мови.					
Тема 1.1. Когнітивні стратегії та пофазова модель навчання англійської мови.	1	—	—	—	1
Тема 1.2. Принципи створення та використання концептуальних і мовленнєвих карт.	-	1	—	—	1
Разом за модулем	1	1	—	—	2
УСЬОГО	**1**	**1**	—	**-**	**2**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Когнітивні карти та візуальні опори у навчанні англійської мови.

Тема 1.1. Когнітивні стратегії та пофазова модель навчання англійської мови.

Аналіз недоліків несистемного заучування частотної лексики та переваг пофазового засвоєння знань (імпресинг, меморайзинг, авторизація, ініціація) із використанням візуальних опор.

Тема 1.2. Принципи створення та використання концептуальних і мовленнєвих карт.

Побудова міцних ментальних конструкцій за синтаксичним і категоріальним принципами для розвитку лексичної компетентності, граматичної правильності та навичок мислення вищого порядку (HOTS).

Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання.

1. Як поєднувати відбір частотної лексики з її системним когнітивним структуруванням?
2. Як реалізувати етапи пофазової моделі на прикладі однієї теми уроку англійської мови?
3. Чим відрізняються синтаксичний і категоріальний принципи побудови концептуальної карти?
4. Як адаптувати мовленнєву карту до віку учнів і різних рівнів володіння англійською мовою?
5. Які завдання з візуальними опорами допомагають розвивати класифікацію, порівняння та встановлення причинно-наслідкових зв'язків?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20
3. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF
4. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity

Основна література:

1. Zhabotynska, S., & Plakhotniuk, Ye. (2020). The Active Learner's Construction-Combinatory Thesaurus: User-driven principles of compiling (a cognitive linguistic approach). Cognition, Communication, Discourse, (21), 93–107. URL: https://doi.org/10.26565/2218-2926-2020-21-07
2. Nation, P. (2001). Learning vocabulary in another language. Cambridge University Press. URL: https://doi.org/10.1017/CBO9781139524759
3. Nation, P., & Gu, P. (2007). Focus on Vocabulary. NCELTR. URL: https://books.google.com/books?id=zFGVGQAACAAJ
4. Карпенко М. П. (2009). Когномика. СГА. URL: https://mkarpenko.ru/wp-content/uploads/2022/10/Kognomika.pdf

Додаткова література, ресурси, сайти:

1. Освітній центр «Інтерклас» (авторські методичні матеріали та концептуальні карти). URL: https://www.interclass.in.ua/about-us
2. University of Victoria. Intended learning outcomes (ILO). Розділ «Use Bloom's taxonomy to consider cognitive complexity». URL: https://www.uvic.ca/learningandteaching/how-to/course-outline/ilos/index.php

3. University of Florida. Bloom’s Taxonomy Overview: матеріали щодо рівнів мислення та формулювання навчальних цілей. URL: https://media.citt.ufl.edu/resources/blooms/